

Ilyos — Oltinchi raqam

O'nta Sinov

Jeff Pippenger

2023-10-05

Biz Ilyosning ramziy ma'nosini ko'rib chiqib kelmoqdamiz va endi Karmil tog'i hamda Sinay tog'i tarixlaridan Protestantizm shoxi uchun izchil sinov jarayonini va Protestantizm shoxiga parallel bo'lgan Respublikachilik shoxi uchun izchil siyosiy rivojlanishni tasvirlash maqsadida foydalanmoqdamiz.

So'nggi maqolada Sahroda sanash kitobining o'n uchinchi va o'n to'rtinchi boblaridagi isyon ko'rib chiqilgan edi; u qadimgi Isroil uchun Qizil dengizdan o'tganlaridan keyingi o'ninchi va yakuniy sinovni belgilaydi. Bu tarix Millerchilar tarixining boshlang'ich harakati bilan, shuningdek Xudoning yakunlovchi harakati tarixi bilan hamohangdir. Vahiy kitobining o'n to'rtinchi bobidagi uch farishtaning butun ishi boshdagi bir harakat va oxirdagi bir harakat orqali amalga oshiriladi.

“Uchinchi farishtaning xabari e'loniga qo'shiladigan farishta butun yer yuzini o'z ulug'vorligi bilan yoritmog'i lozim. Bu yerda butun dunyo miqyosidagi qamrov va g'ayrioddiy qudratga ega bir ish oldindan aytilgan. 1840–44 yillardagi advent harakati Xudoning qudratining ulug'vor namoyoni bo'lgan; birinchi farishtaning xabari dunyodagi har bir missionerlik maskaniga yetkazilgan, va ayrim mamlakatlarda o'n oltinchi asrdagi Islohotdan beri biror yurtida ko'rilganidan ham buyukroq diniy qiziqish kuzatilgan; ammo bularning barchasidan uchinchi farishtaning so'nggi ogohlantiruvi ostidagi qudratli harakat ustun keladi.” The Great Controversy, 611.

Boshlanish harakati tarixi bilan yakuniy harakat tarixi orasida biz Laodikiya jamoatining tarixini topamiz. O'z ulug'vorligi bilan yer yuzini yoritadigan farishta jamoat emas, balki bir harakat ekani aniq ko'rsatilgan.

“Ushbu bashoratda nazarda tutilgan davrdagi Bobil haqida shunday deyilgan: ‘Uning gunohlari osmonga yetib bordi, Xudo esa uning nohaqliklarini esladi.’ Vahiy 18:5. U o'z aybining me'yorini to'ldirdi, va halokat uning ustiga tushish arafasida turibdi. Ammo Xudoning hali ham Bobilda bir xalqi bor; va Uning hukmlari bilan jazolashdan oldin, bu sodiqlar uning gunohlariga sherik bo'lmasinlar va ‘uning balolaridan qabul qilmasinlar’, deb u yerdan chaqirib chiqarilishlari kerak. Shuning uchun osmondan tushib kelayotgan, o'z ulug'vorligi bilan yer yuzini yoritayotgan va kuchli ovoz bilan hayqirib, Bobilning gunohlarini e'lon qilayotgan farishta bilan ramziy ifodalangan harakat yuzaga keladi. Uning xabari bilan bog'liq holda shunday da'vat eshitaladi: ‘Undan chiqinglar, ey Mening xalqim.’ Bu e'lonlar uchinchi farishtaning xabari bilan birlashib, yer yuzida yashovchilarga beriladigan so'nggi ogohlantirishni tashkil etadi.” Buyuk kurash, 604.

Barcha payg'ambarlar bir-biriga muvofiqdir va ularning barchasi bashoratlar e'lon qilingan kunlardan ko'ra “oxirgi kunlar”ni aniqroq belgilab beradi. Bu hodisaning bir misoli sifatida, Vahiy

kitobining o‘n sakkizinchi bobidagi farishta Vahiy kitobining o‘ninchi bobidagi farishta orqali timsollangan edi va timsollanmoqda. Ikkalasi ham tushganida yer yuzini o‘z ulug‘vorligi bilan yoritadi. Opa Uayt “Ilk Yozuvlar” kitobida birinchi farishtani aniqlab beradi.

“Iso yer yuzining aholisini Uning ikkinchi zohir bo‘lishiga tayyorlanishga ogohlantirish uchun qudratli bir farishta topshiriq berdi. Farishta osmonda Isoning huzuridan chiqib ketar ekan, uning oldidan nihoyatda yorqin va ulug‘vor bir nur borardi. Menga aytildiki, uning vazifasi yer yuzini o‘z ulug‘vorligi bilan yoritish va insonni Xudoning kelayotgan g‘azabi haqida ogohlantirishdan iborat edi.” Early Writings, 245.

Vahiy kitobining o‘n sakkizinchi bobidagi o‘sha farishta 2001-yil 11-sentyabrda tushib keldi. U 1840-yil 11-avgustda tushib kelgan farishta orqali timsollangan edi. Ishayo kitobining oltinchi bobida Ishayoga osmondagi ma’bad va Xudoning ulug‘vorligi ko‘rsatiladi. Oltinchi bobning uchinchi oyatida butun yer Xudoning ulug‘vorligiga to‘la ekani bayon qilinadi. Bu Vahiy kitobining o‘n sakkizinchi bobidagi farishta tushib kelganda sodir bo‘ladi.

Shundan keyin men osmondan tushib kelayotgan boshqa bir farishtani ko‘rdim; uning qudrati buyuk edi, va yer uning ulug‘vorligidan yorishdi. Vahiy 18:1.

Ishayo 6-bobning uchinchi oyati ayni tarixni ko‘rsatadi.

Va biri boshqasiga xitob qilib dedi: Muqaddas, muqaddas, muqaddasdir lashkarlar Egasi Rabbii; butun yer Uning ulug‘vorligi bilan to‘lgandir. Ishayo 6:3.

Opa Uayt Ishayoning ma’bad haqidagi vahiyini Vahiy kitobining o‘n sakkizinchi bobidagi harakat bilan birlashtiradi.

“Taxt oldidagi seraflar Xudoning ulug‘vorligini tomosha qilishda shu qadar ta’zimli hayratga to‘lganki, ular bir lahza ham o‘zlariga o‘zini mamnun ko‘z bilan qaramaydilar, na o‘zlaridan, na bir-birlaridan hayratlanadilar. Ularning hamdu sharafiga baland va yuksaltirilgan, libosining etagi ma’badni to‘ldiradigan Sarvari Lashkarlar Uchundir. Ular butun yer Uning ulug‘vorligi bilan to‘ladigan kelajakni ko‘rar ekanlar, zafarli hamd qo‘shig‘i biridan boshqasiga ohangdor navo bilan aks sado beradi: ‘Muqaddas, muqaddas, muqaddasdir Sarvari Lashkarlar.’ Ular Xudoni ulug‘lash bilan to‘la qanoatlanadilar; va Uning huzurida, Uning ma’qullovchi tabassumi ostida, ular bundan ortiq hech narsani istamaydilar. Uning suratini ko‘tarishda, Uning xizmatini ado etishda va Unga sajda qilishda ularning eng yuksak intilishi to‘liq ro‘yobga chiqadi.

“Ishayo ga berilgan vahiy oxirgi kunlarda Xudoning xalqining ahvolini ifodalaydi.” Review and Herald, 1896-yil 22-dekabr.

Vahiy kitobining o‘ninchi bobida va shuningdek o‘n sakkizinchi bobida Yuhanno, hamda Ishayo kitobining oltinchi bobida Ishayo, buning ustiga Opa Uaytning sharhlari bilan birgalikda, yerning Xudoning ulug‘vorligi bilan yoritilishi haqidagi ushbu barcha tasvirlarni tarixning ayni bir nuqtasiga joylashtiradi. 2001-yil 11-sentabrda sodir bo‘lgan voqealarga butun yer guvoh bo‘ldi. 1863-yilda yakunlangan Millerchilar harakatining izchil tarixi, Vahiy kitobining o‘n sakkizinchi bobidagi qudratli farishta, Vahiy kitobining o‘ninchi bobida tushgan farishta bilan bog‘liq tarix

bilan birga tushib keladigan davr tarixining timsoli edi. Ushbu kirish asoslari o'rnatilgach, biz Sonlar kitobining o'n to'rtinchi bobida ifodalangan sinov jarayoniga qaytamiz. Misrga qaytishni va Yohua hamda Xolibni toshbo'ron qilishni istagan isyonchilar uchun Muso shafolat qilganidan so'ng, Xudo Musoning shafosatini qabul qiladi.

Egamiz shunday dedi: "Men sening so'zingga ko'ra kechirdim; ammo Men tirik bo'lganimdek haqiqatan, butun yer yuzi Egamizning ulug'vorligi bilan to'lgay. Chunki Mening ulug'vorligimni va Misrda hamda sahroda qilgan mo'jizalarimni ko'rgan, endi esa Meni mana shu o'n marta sinagan va ovozinga quloq solmagan o'sha kishilar, albatta, Men ularning otalariga qasam ichib va'da qilgan yerni ko'rmaydilar; Meni g'azablantirganlarning hech biri uni ko'rmaydi. Ammo qulim Xolib — chunki unda boshqacha ruh bor edi va u Menga to'liq ergashdi — uni u kirib borgan o'sha yurtga kiritaman, va uning zurriyoti unga egalik qiladi." Sahroda sanash 14:20–24.

Bu yerda, Sanoqlar kitobining o'n to'rtinchi bobida tasvirlangan tarix qadimgi Isroil uchun yakuniy sinov bo'lib, ularning muvaffaqiyatsizligi keyingi qirq yil davomida sahroda o'lim hukmini ular uchun muhrladi. Bu tarix Vahiy o'n sakkizinchi bob bilan bevosita bog'liqdir, chunki u yerda Xudo: "Men tirik bo'lganimdek, butun yer Egamizning ulug'vorligi bilan to'ladi", deb e'lon qildi. Bu — Xudo mazkur tarixiy qaydda keltirgan nihoyatda kuchli bayonotdir va shu orqali U Sanoqlar kitobining o'n uchinchi va o'n to'rtinchi boblarida ifodalangan tarix Vahiy o'n sakkizinchi bobdagi farishtaning qudratli harakatiga ishora qilib turganini ta'kidlaydi. Vahiy o'n sakkizinchi bob Xudoning qoldiq xalqining oxiri bo'lgani uchun, Xudoning qoldiq xalqining boshlanishi ham biz Sanoqlar kitobida ko'rib chiqayotgan ushbu parçada tasvirlangan.

1840-yil 11-avgustda, ikkinchi vayga doir Islom haqidagi bashorat amalga oshgan paytda, ilgari tanlangan ahd xalqi endigina to'g'ri ekani isbotlangan Ilyosning xabari bilan sinovdan o'tkazildi.

2001-yil 11-sentyabrda, Islomning uchinchi voy haqidagi bashorati amalga oshgan paytda, avval tanlangan ahd xalqi endigina to'g'ri ekani isbotlangan Ilyos xabari sifatida tiriklarning hukmi boshlanishini belgiladi.

Milleritlar tarixidagi Ilyos xabari bashoratli vaqt kontekstida belgilangan edi. 2001-yil 11-sentabrdagi Ilyos xabari esa tarixning takrorlanishi kontekstida belgilangan edi. 2001-yil 11-sentabr 1840-yil 11-avgust tarixini takrorladi, chunki har ikkala sana ham Islom haqidagi bashoratning bajo bo'lishini ifodalaydi va har ikkisi ham farishtaning tushib kelishini belgilaydi; Sister White bu farishta haqida "Iso Masihning O'zidan kam bo'lmagan Zot" degan. Garchi Sister White Vahiy kitobining o'ninchi bobidagi farishta haqida aytganidek, o'n sakkizinchi bobdagi farishta haqida "Iso Masihning O'zidan kam bo'lmagan Zot" deb hech qachon aytmagan bo'lsa-da, Vahiy kitobining o'n sakkizinchi bobidagi farishta yerni "o'zining" ulug'vorligi bilan yoritadi, va Muqaddas Yozuvlar yerni yoritadigan shu ulug'vorlik Iso Masihning ulug'vorligi ekanini aniq ko'rsatadi.

Boshida protestantlarning sinovini yuzaga keltirgan hukm vositasi Ilyos tomonidan ifodalangan Millerit harakati edi. Oxirida Yettinchi kun Adventizmining sinovini yuzaga keltiradigan hukm vositasi esa bir yuz qirq to'rt ming tomonidan ifodalangan Ilyos harakatidir. Ilyos timsoli bir

nechadan ortiq ma'noga ega bo'lib, u Miller va Millerit harakatini ifodalashi bilan birga, bir yuz qirq to'rt mingni ham ifodalaydi.

“Musoning ulug'vor qiyofa o'zgarishi tog'ida bo'lishi Masihning gunoh va o'lim ustidan qozongan g'alabasiga guvohlik edi. U solihlarning tirilishida qabrdan chiqadiganlarni ifoda etar edi. O'limni ko'rmasdan osmonga ko'tarilgan Ilyos esa, Masihning ikkinchi kelishida yer yuzida tirik bo'ladigan va 'bir lahzada, ko'z yumib ochguncha, oxirgi karnay chalinganda' 'o'zgartiriladigan'larni ifoda etar edi; o'shanda 'bu foniy o'lmaslikni kiyishi kerak', va 'bu chiruvchan esa chirmaslikni kiyishi kerak bo'ladi.' 1 Korinfliklarga 15:51–53. Iso osmonning nuri bilan o'ralgan edi, xuddi U 'ikkinchi marta, gunohsiz holda, najot uchun' zohir bo'ladigan paytda qanday namoyon bo'lsa. Chunki U 'O'z Otasining ulug'vorligida muqaddas farishtalar bilan' keladi. Ibroniylarga 9:28; Mark 8:38. Endi Najotkorning shogirdlarga bergan va'dasi bajo bo'ldi. Tog' ustida kelajakdagi ulug'vorlik shohligi kichik bir ko'rinishda namoyon etildi,—Masih Shoh, Muso tirilgan azizlarning vakili, Ilyos esa o'limni ko'rmay ko'chirilganlarning vakili edi.” The Desire of Ages, 412.

O'tib ketilgan ahd xalqi o'ndan ikkiga teng bo'lgan ko'pchilikdir. Ko'plar da'vat etiladi, ammo ozlar tanlanadi. O'ninchi sinovdagi muvaffaqiyatsizlik Va'da qilingan Yurt haqidagi yomon xabar yoki yaxshi xabarning rad etilishi yoxud qabul qilinishiga asoslangan edi. Shunday qilib, bu yerda tasvirlangan tarix shuni ko'rsatadiki, bosqichma-bosqich sinov tarixidagi g'alaba yoki mag'lubiyat ayni bir ma'lumotni talqin qiladigan ikki metodologiyadan birini tanlashga asoslanadi.

O'n ikki josusning barchasi Va'da qilingan yurtni ko'rdilar, biroq Va'da qilingan yurt nimani anglatishi xususida ikki xil xulosa chiqarildi. Bir xabar insoniy qo'rquvdan kelib chiqqan edi, boshqasi esa imondan. Biri Xudoning yo'lboshchiligini rad etib, Misr qulligiga qaytish istagini namoyon qildi, boshqa xabar esa Xudoning yo'lboshchiligiga ishonib, oldinga — Va'da qilingan yurt sari harakat qilish istagini namoyon qildi.

Millerchilar harakatida ham ko'pchilik Bobilning qulligiga qaytishni va uning qizlari bo'lishni tanladi; bu esa birinchi farishtaning bashoratli xabarini rad etish haqidagi ularning qarorining namoyoni edi. Sodiqlik Millerchilar esa 1844 yil bahoridagi birinchi umidsizlikdagi zohiriy muvaffaqiyatsizlikdan keyin ham birinchi farishtaning bashoratli xabariga ergashishni tanladilar. Sonlar kitobidagi tarix o'n ikki josusning ikki xil “xabari”ni bayon etadi; ular ayni bir bashoratli xabarning ikki xil tahlilini ifodalaydi. 1863 yilda Laodikyalik Adventizm bir bashoratli xabarni qabul qilmadi; ular ilgari o'rnatilgan bashoratli xabarni rad etdilar. 1863 yilda Laodikyalik Adventizm butun xizmat faoliyati davomida William Millerga qarshi turgan Muqaddas Kitobiy metodologiyaga qaytdi va uni qabul qildi. Bashoratli xabarni rad etib, qullikka qaytishni istaganlar, oxir-oqibat sahroda halok bo'lgan Sonlar kitobining o'n to'rtinchi bobidagi isyonchilar timsolida tasvirlangan edi.

O'n soni, ramz sifatida ko'rib chiqilganda, barcha ramzlar singari bir nechadan ortiq ma'noga ega. Uning ramziy ma'nosi u joylashgan parchadagi kontekst orqali tushunilishi lozim. “O'n” ramz sifatida quvg'inni ifodalashi mumkin. U sinovni ifodalashi mumkin. U Yevropa shohlarining, Isroilning shimoliy qabilalarining va Birlashgan Millatlar Tashkilotining o'n karra ittifoqini ifodalashi mumkin. Smirna jamoatida Xudoning xalqi o'n kun davomida musibat chekishi kerak

edi.

Boshingga tushadigan narsalarning hech biridan qo‘rqma: mana, sizlar sinalishingiz uchun iblis ba’zilaringizni zindonga tashlaydi; va sizlar o‘n kun musibat chekasizlar: o‘limgacha sodiq bo‘lg‘in, va Men senga hayot tojini beraman. Vahiy 2:10.

Tarixchilar Smirna tarixida Diokletian tomonidan amalga oshirilgan quvg‘inni ko‘rsatadilar, chunki u Smirna tarixidagi eng shiddatli quvg‘in bo‘lgan va o‘n yil davom etgan. Boshqa tarixchilar esa Smirna tarixida o‘nta turli quvg‘inni aniqlaydilar. Qanday bo‘lmasin, ular Imperatorlik Rimi tomonidan amalga oshirilgan bo‘lib, u Doniyor 7-bobda o‘nta shox bilan ifodalanadi. O‘sha o‘nta shoh Axab orqali timsollangan shohlar bo‘lib, papalik bilan zino qilgan va Qorong‘u asrlar davridagi qirg‘inni amalga oshirish uchun papalik foydalangan quvg‘in quroli bo‘lganlar. “O‘n” Izebel uchun quvg‘inni amalga oshiradigan davlat hokimiyatini ifodalaydi. Doniyorning 1-bobida esa “o‘n” sinov davrini ramziy bildiradi.

Yalvoraman, qullaringni o‘n kun sinab ko‘rgin; bizga yegulik uchun dukkakli ozuqa va ichish uchun suv berilsin. So‘ngra huzuringda bizning chehralarimizga, shuningdek shohning taomidan yegan yigitlarning chehralariga boqilsin; va qanday ko‘rsang, qullaringga shunday munosabat qilgin. Shunda u bu masalada ularga rozi bo‘ldi va ularni o‘n kun sinab ko‘rdi. O‘n kun oxirida ularning chehralari shohning taomidan yegan barcha yigitlarnikidan ko‘ra chiroyliroq va badanlari semizroq ko‘rindi. Doniyor 1:12–15.

Sahroda 14-bobda qadimgi Isroil ma’lum bir davr mobaynida o‘nta sinov bilan Xudoni o‘n marta g‘azablantirgan edi.

Lekin Men tirik bo‘lganimdek, butun yer yuzi Egamizning ulug‘vorligi bilan to‘ladi. Chunki Mening ulug‘vorligimni va Misrda hamda sahroda qilgan mo‘jizalarimni ko‘rgan, endi esa Meni o‘n marta sinab ko‘rgan va ovozinga quloq solmagan o‘sha odamlarning barchasi. Sahroda sanash 14:21, 22.

Agar siz internetdan Qizil dengizdagi najotdan boshlab o‘ninchi sinovgacha bo‘lgan to‘qqiz isyon yoki muvaffaqiyatsiz sinovlar nimani anglatishini tushunishga oid ma’lumot izlasangiz, qadimgi Isroilning qaysi muvaffaqiyatsizliklari o‘sha o‘nta sinovdan biri sifatida belgilanishi kerakligi borasida bir necha xil qarashlarni topasiz. Men shuni ta’kidlaymanki, aynan 1844-yil 22-oktabrga mos kelishi aniq ko‘rsatilgan Qizil dengizdagi najot o‘nta sinovning boshlanishidir va, shu bois, 1844-yildan 1863-yilgacha yuzaga kelgan sinovlarni sanashni boshlash lozim bo‘lgan nuqta ham shudir. Doniyor kitobi muhrdan ochilgan 1798-yilda boshlangan izchil bir sinovdan o‘tkazish jarayoni mavjud edi va bu jarayon 1844-yil 22-oktabrda uchinchi farishtaning kelishi bilan yakunlangan birinchi va ikkinchi farishta xabarlarining tarixini qamrab olgan edi.

“Minneapolisda Xudo O‘z xalqiga haqiqatning qimmatbaho gavharlarini yangi yoritilishlarda berdi. Osmondan kelgan bu nur ba’zilar tomonidan, yahudiylar Masihni rad etishda namoyon etgan barcha qaysarlik bilan rad etildi, va eski chegaralarni saqlab qolish haqida ko‘p gapirildi. Ammo ular eski chegaralar nimaligini bilmaganliklariga dalil bor edi. Vijdonga o‘zini tavsiya etadigan dalillar ham, Kalomdan keltirilgan mulohazalar ham bor edi; biroq odamlarning tafakkuri nur kirishiga qarshi qotib, muhrlanib qolgan edi, chunki ular buni “eski chegaralar”ni

olib tashlaydigan xavfli xato deb hukm qilgan edilar; holbuki, bu eski chegaralarning biror qoziğini ham siljitish emas edi, balki ular eski chegaralarni nima tashkil etishi haqidagi tasavvurlarini buzib yuborgan edilar.”

“1844-yilda vaqtning o‘tishi buyuk voqealar davri bo‘ldi; u hayratga tushgan ko‘zlarimizga osmonda sodir bo‘layotgan ma‘badning poklanishini ochib berdi va yer yuzidagi Xudoning xalqiga hal qiluvchi aloqadorlikka ega edi; [shuningdek] birinchi va ikkinchi farishtalarning xabarlari hamda uchinchisi, ustiga: «Xudoning amrlari va Isoning imoni», deb yozilgan bayroqni yoydi. Bu xabar ostidagi chegara belgilaridan biri Xudoning ma‘badi edi; Uni haqiqatni sevuvchi xalqi osmonda ko‘rdi, va unda Xudoning qonuni saqlangan sandiq ham bor edi. To‘rtinchi amrning Shabbatiga oid nur Xudoning qonunini buzuvchilarning yo‘liga o‘zining kuchli nurlarini sochdi. Fosiqlarning o‘lmas emasligi qadimiy chegara belgisidir. Men qadimiy chegara belgilar sarlavhasi ostiga kirishi mumkin bo‘lgan bundan boshqa hech narsani eslay olmayman. Qadimiy chegara belgilarini o‘zgartirish haqidagi bu barcha da‘volar butunlay xayoliydir.” The 1888 Materials, 518.

1844-yil 22-oktabrda uchinchi farishta qo‘lida bir xabar bilan keldi.

“Isoyning muqaddas joydagi xizmati yakuniga yetib, U eng muqaddas joyga o‘tganida va Xudoning qonunini o‘z ichiga olgan sandiq oldida turganida, U dunyoga uchinchi xabar bilan yana bir qudratli farishtani yubordi. Farishtaning qo‘liga bir o‘rama qo‘yildi va u qudrat hamda ulug‘vorlik ila yerga tushar ekan, inson zotiga qachonlardir yetkazilgan eng dahshatli tahdidni o‘z ichiga olgan qo‘rqinchli bir ogohlantirishni e‘lon qildi.” Early Writings, 254.

1844-yil 22-oktabrda bir farishta qo‘lida Xudoning xalqiga yeyish uchun berilgan bir o‘rama bilan tushib keldi. Keyin aniqlanadigan “tayanch nuqtalar” ta‘limotlari yo yeyilib, qabul qilinishi, yo rad etilib, yeyilmasligi kerak edi. Uchinchi farishta qo‘lida o‘rama bilan kelganida, o‘rama ichidagi xabar oltita sinovchi haqiqatni ifodalardi. Bu oltita sinov quyidagicha aniqlangan edi: yigirma uch yuz yillik bashoratni ifodalovchi “vaqtning o‘tishi”; “muqaddas maskanning poklanishi” sifatida ifodalangan hukm; uch farishtaning xabarlari; “Xudoning qonuni”; “Shabbat”; va “jonning o‘lmas emasligi” sifatida ifodalangan o‘liklarning holati.

Albatta, o‘sha olti haqiqat o‘zaro bog‘liq edi, biroq ular alohida-alohida mo‘ljallagan belgilar sifatida aniqlangan edi. Ba‘zilar bu ro‘yxatga vaqtning o‘tishini kiritishni istamasligi mumkin, ammo ravshanki, ko‘plar 1844-yil 22-oktabr chinakam bashorat bajo bo‘lishi bo‘lgan degan haqiqatni rad etdilar. Ular o‘sha sinovdan o‘ta olmadilar, bu esa, albatta, keyin kelgan sinovlar bilan kurashishlariga to‘sqinlik qildi. Xudoning sinash jarayoni qayta-qayta shunday bosqichma-bosqich jarayon ekani ko‘rsatib berilganki, unda keyingi sinovga jalb etilishdan oldin avval sizga berilgan sinov ustidan g‘alaba qozonishingiz talab etiladi.

“Biz Shabbat masalasiga doir nurni taqdim eta boshlaganimizda, Vahiy 14:9–12 dagi uchinchi farishtaning xabari haqida aniq belgilangan tasavvurga ega emas edik. Xalq oldiga chiqqanimizda, guvohligimizning asosiy yuki shundan iborat edi: buyuk ikkinchi kelish harakati Xudodan bo‘lgan, birinchi va ikkinchi xabarlar ilgari surilgan, uchinchisi esa berilishi lozim edi. Biz uchinchi xabar quyidagi so‘zlar bilan yakunlanishini ko‘rdik: ‘Mana, azizlarning sabr-toqati shundadir: ular Xudoning amrlarini va Isoning imonini

saqlaydiganlardir.’ Va biz hozir ko‘rib turganimizdek ravshan tarzda shuni ham ko‘rdikki, bu bashoratli so‘zlar Shabbat islohotini nazarda tutar edi; biroq xabarda tilga olingan hayvonga sajda qilish nimani anglatishi, yoxud hayvonning surati va tamg‘asi nima ekani borasida bizda aniq belgilangan nuqtai nazar yo‘q edi.”

“Xudo O‘zining Muqaddas Ruhi orqali O‘z xizmatkorlari ustiga nurni porlatdi, va bu mavzu asta-sekin ularning ongiga ochildi. Uni tagiga yetib tadqiq etish, bo‘g‘inma-bo‘g‘in bog‘lash uchun ko‘p o‘rganish va iztirobli ehtiyotkorlik talab qilindi. Ehtiyotkorlik, tashvish va tinimsiz mehnat orqali bu ish olg‘a siljib bordi, to xabarimizning buyuk haqiqatlari — ravshan, o‘zaro bog‘langan, mukammal bir butun holda — dunyoga berilgunicha.”

Men oqsoqol Beyts bilan tanishligim haqida allaqachon aytganman. Men uni haqiqiy masihiy janob, odobli va mehribon inson deb topdim. U menga xuddi o‘z farzandidek nihoyatda muloyimlik bilan muomala qilardi. U meni birinchi marta gapirayotganimni eshitganida, chuqur qiziqish bildirdi. Men so‘zlashni tugatganimdan so‘ng, u o‘rnidan turib dedi: “Men shubhalanuvchi Tomanman. Men vahiylarga ishonmayman. Ammo agar men bu opa-singil bu oqshom bayon etgan shahodat haqiqatan ham biz uchun Xudoning ovozi ekaniga ishona olsam, men tiriklar ichidagi eng baxtli odam bo‘lur edim. Yuragim chuqur larzaga kelgan. Men so‘zlovchini samimiy deb bilaman, ammo unga bizga bayon qilgan bu ajoyib narsalar qanday ko‘rsatilganini izohlay olmayman.”

“Turmushga chiqqanimdan bir necha oy o‘tgach, men erim bilan birga Meyn shtatining Topsham shahrida bo‘lib o‘tgan bir Konferensiyada qatnashdim; unda oqsoqol Bates ham hozir edi. U o‘sha paytda mening vahiylarim Xudodan ekaniga hali to‘liq ishonmas edi. O‘sha yig‘ilish nihoyatda katta qiziqish uyg‘otgan bir davr bo‘ldi. Xudoning Ruhi mening ustimga tushdi; men Xudoning ulug‘vorligi haqidagi vahiya chulg‘andim va birinchi marta boshqa sayyoralarini ko‘rdim. Vahiydan chiqqanimdan so‘ng, ko‘rganlarimni aytib berdim. Shunda oqsoqol B. mendan astronomiyani o‘rgangan-o‘rganmaganimni so‘radi. Men unga astronomiya kitobiga biror marta qaraganimni ham eslay olmasligimni aytdim. U dedi: ‘Bu Rabbidandir.’ Men ilgari uni hech qachon bunchalik erkin va shod ko‘rmagan edim. Uning chehrasi osmon nuridan porlardi va u jamoatga qudrat bilan nasihat qildi.” Testimonies, 1-jild, 78–80.

Shubhasiz, ushbu ta‘limotiy sinovlarning barchasi o‘zaro bog‘liqdir, biroq ular alohida ajratib ko‘rilishi mumkin bo‘lgan sinovlar hamdir, va ular Xudoning xizmatkorlariga bosqichma-bosqich ochib berilgan. Yettinchi kun Shabbatiga rioya qiladigan, biroq uch farishta xabarini rad etadigan ko‘plab jamoatlar bor. Ular hukm 1844-yil 22-oktabrda boshlangan degan haqiqatni rad etadilar, ammo baribir Shabbatga rioya qiladilar. Bu ta‘limotiy sinovlar o‘zaro bog‘liqdir, biroq ular oltita aniq sinovni ifodalaydi.

Yuqorida aynan Yusuf Beyts misolida ko‘rsatilganidek, astronomiyani mukammal bilgan dengiz kapitani ilgari rad etgan Bashorat Ruhini qabul qildi. 1844-yil dekabr oyida Ellen Uayt o‘zining birinchi vahiyni oldi va harakat ichiga yettinchi sinov kirib keldi.

“Muqaddas Kitob sizning maslahatchingiz bo‘lishi kerak. Uni va Xudo bergan guvohliklarni o‘rganing; chunki ular hech qachon Uning Kalomiga zid kelmaydi. Agar Guvohliklar

Xudoning kalomiga muvofiq so‘zlamasa, ularni rad eting. Masih bilan Beliya‘l birlasha olmaydi.” Selected Messages, 3-kitob, 33.

Buyuk umidsizlikdan ko‘p o‘tmay, Opa Uayt Masihning 1844-yil 22-oktabrda Muqaddas joydan Eng Muqaddas joyga o‘tganini ko‘rsatgan bir maqolani ma’qulladi. U bu nashrni “har bir avliyo”ga tavsiya qildi.

“Men 2300 kunning oxirida poklanishi lozim bo‘lgan Muqaddasxonani Masih xizmat qilayotgan Yangi Quddus Ma’badi, deb ishonaman. Rabbiiy menga bir yildan ko‘proq vaqt oldin vahiya ko‘rsatdiki, Birodar Crosier Muqaddasxonaning poklanishi va hokazo haqidagi masalada haqiqiy nurga ega edi; va Birodar C. 1846-yil 7-fevraldagi Day-Star, Extra’da bizga bayon etgan qarashni yozib chiqishi Uning irodasi edi. Men har bir avliyoga o‘sha Extra’ni tavsiya etishga Rabbiiy tomonidan to‘la vakolatli ekanligimni his qilaman.” A Word to the Little Flock, 12.

Uning ma’qullashi Crosierning Masihning Eng Muqaddas Joyga ko‘chishi haqidagi ta’rifga qaratilgan edi, biroq maqola bir qancha xato ta’limotlarni ham o‘z ichiga olgan bo‘lib, jumladan murtad protestantizmning Doniyor kitobidagi “kundalik” Masihning xizmati ekanligi haqidagi ta’limoti ham bor edi. Shuning uchun u avval 1850 yilda chop etilgan, keyin esa “Ilk Yozuvlar” kitobiga kiritilgan bir izohni qalamga oldi. U yerda u “hukm soati xabarini berganlar ‘kundalik’ haqida to‘g‘ri qarashga ega edilar”, deb ta’kidlagan.

“Shundan so‘ng men ‘kundalik’ (Daniel 8:12) haqidagi masalada shuni ko‘rdimki, ‘qurbonlik’ so‘zi inson donoligi bilan qo‘shib kiritilgan bo‘lib, matnga tegishli emas; hukm soati xabarini e’lon qilganlarga esa Rabbimiz bu haqdagi to‘g‘ri tushunchani bergan edi. 1844 yildan avval, birlik mavjud bo‘lgan paytda, deyarli hamma ‘kundalik’ haqidagi to‘g‘ri qarashda birlashgan edi; ammo 1844 yildan keyingi chalkashlik ichida boshqa qarashlar qabul qilindi va buning ortidan zulmat hamda sarosima keldi.” Early Writings, 74.

Doniyor kitobidagi “kundalik” mavzusi yigirmanchi asrning boshlarida murtad Protestantizm metodologiyasiga Adventizmning qaytishining ramziga aylandi, va bugun “kundalik” haqidagi to‘g‘ri Milleriy tushuncha Adventizm ilohiyotchilari tomonidan rad etilgan. U rad etildi, garchi Opa Uayt Milleriylar “kundalik”ni butparastlikning shaytoniy qudrati sifatida aniqlashda to‘g‘ri bo‘lganini ravshan tarzda ko‘rsatgan bo‘lsa ham. Ular “kundalik” haqidagi haqiqatni nafaqat uning Milleriylar tushunchasi to‘g‘ri bo‘lganini ilhomlangan tarzda tasdiqlaganiga zid ravishda, balki “kundalik” Masihning muqaddas maskandagi xizmatini ifodalaydi deb o‘rgatuvchi soxta ta’limot “osmondan quvilgan farishtalar” tomonidan keltirilganini uning bevosita va qat’iy ravishda ko‘rsatganiga ham to‘g‘ridan-to‘g‘ri zid ravishda rad etdilar!

“Va u yerda aqli ustida dushman ishlayotgan Birodar Daniells bor edi; va sizning aqlingiz hamda Oqsoqol Prescottning aqli osmondan quvilgan farishtalar tomonidan ta’sir ostiga olinayotgan edi.” Manuscript Releases, 20-jild, 17.

Hozirgi kunda Adventizm o‘zining “afsonalar taomlari”dan biri sifatida foydalanayotgan narsani u shu qadar qat’iy rad etgan edi, chunki Daniells va Prescott shaytoniy hokimiyatning ramzi bo‘lgan bir timsolni (butparastlikni) olib, uni Masihga (Uning ma’baddagi xizmatiga) nisbat berdilar. Bu

bilan ta'limotga oid sinovlar soni sakkiztaga yetadi.

1863 yilga olib borgan tarixdagi to'qqizinchi sinov — 1850 yilda Xabaquqning ikkinchi jadvalining tayyorlanishidir. 1843 yilgi kashshof jadval 1842 yilda tayyorlangan bo'lib, u faqat Masihning qaytishini 1843 yilda bo'ladi, deb bashorat qilgani uchun 1843 yilgi jadval deb ataladi. Xabaquqning ikkinchi jadvalini tayyorlash haqidagi amr 1850 yilda Opa Uaytga berilgan edi. Xabaquqning ikki jadvalining tayyorlanishi birinchi va ikkinchi farishtalar tarixini uchinchi farishtaning tarixi bilan bog'laydi. Nabirasining uning hayoti va faoliyati haqidagi tarjimai holida u 1850 yilgi jadvalning tayyorlanishiga olib kelgan voqealarning umumiy bayonini beradi. U buni Opa Uaytning tegishli izohlarini tanlab, ushbu umumiy bayonga o'z sharhini qo'shish orqali amalga oshiradi.

“Birodar Nikolsnikiga qaytganimizda, Rabbiy menga bir vahiy berdi va haqiqat jadvallar ustiga ravshan qilib yozilishi kerakligini ko'rsatdi; ikki avvalgi xabar ham jadvallar ustiga ravshan qilib yozilgach, bu uchinchi farishta xabari orqali ko'plarni haqiqat tarafida qaror qilishga undar edi.—28-xat, 1850.

“Ushbu vahiyda unga, shuningdek, James White'ga nashr etishni davom ettirish uchun jasorat beradigan narsa ham ko'rsatildi:

“Shuningdek, men shuni ko'rdimki, qog'ozni nashr etish xabarchilarning borishi qanchalik zarur bo'lsa, shunchalik zarur edi; chunki xabarchilar o'zlari bilan tinglovchilarning qo'liga tutqazish uchun hozirgi haqiqatni o'z ichiga olgan bir qog'ozni olib yurishga muhtoj edilar, shunda haqiqat ongdan so'nib ketmas edi. Va qog'oz xabarchilar bora olmaydigan joylarga borar edi.—Ibid.

“Yangi jadval ustidagi ish darhol boshlandi, va keyingi oy Jeyms nashr etgan Present Truth sonida bu haqda birodarlarga xabar berish uchun imkoniyat tug'ildi:

“Jadval. Daniel va Yuhanning vahiyalariga oid xronologik jadval, hozirgi haqiqatni ravshan tarzda ko'rsatib berish uchun tuzilgan bo'lib, ayni paytda Massachusetts shtatining Dorchester shahridan bo'lgan birodar Otis Nichols nazorati ostida litografiya qilinmoqda. Hozirgi haqiqatni ta'lim berayotganlarga u katta yordam beradi. Jadval haqida keyinchalik yana xabar beriladi.—Present Truth, November, 1850.

1851-yil yanvar oyining oxirlariga kelib, jadval tayyor bo'ldi va 2 dollarga e'lon qilindi. James White undan juda mamnun bo'ldi va uni “Xudo uchinchi farishtaning xabarini yetkazish uchun chaqirganlarga” bepul taklif qildi (Review and Herald, 1851-yil yanvar). Ba'zi saxiy ehsonlar nashr xarajatlarini qoplashga yordam bergan edi.” Arthur White, Ellen G. White: The Early Years, 1-jild, 185-bet.

1843 yilgi jadval haqida gapirar ekan, Oq opa-singil uning Xudo tomonidan yo'naltirilganini qayd etgan.

“Rabbiy menga 1843-yilgi jadval Uning qo'li bilan yo'naltirilganini va uning hech bir qismi o'zgartirilmasligi kerakligini ko'rsatdi; undagi raqamlar U xohlaganidek edi. Uning qo'li ayrim raqamlardagi bir xatoni berkitib, uning ustida turar edi, shuning uchun Uning qo'li olib

tashlanmaguncha, uni hech kim ko‘ra olmas edi.” Review and Herald, November 1, 1850.

1850 yilda yana bir jadval tayyorlash haqidagi amr bilan bog‘liq nurni qayd etar ekan, u 1843 yilgi jadval to‘g‘risida berilganidek, 1850 yilgi jadvalga ham ayni ilohiy tasdiqni taqdim etdi, shu bilan birga o‘sha paytda tayyorlanayotgan boshqa jadvallar Rabbiyga maqbul emasligini ham ko‘rsatdi. Yangi jadval tayyorlash haqidagi amr yangi bir nashrni chop etish haqidagi amr bilan birlashtirilgan edi.

“Men jadval tuzish ishi butunlay noto‘g‘ri ekanini ko‘rdim. U Birodar Rhodes bilan boshlangan va Birodar Case tomonidan davom ettirilgan edi. Farishtalarni va ulug‘vor Isoni tasvirlash uchun qo‘pol, jirkanch suratlar yasash hamda jadvallar tayyorlashga mablag‘ sarflandi. Men bunday narsalar Xudoga manzur emasligini ko‘rdim. Men Birodar Nichols tomonidan jadvalni nashr etishda Xudo borligini ko‘rdim. Men bu jadval haqida Muqaddas Kitobda bir bashorat borligini ko‘rdim, va agar bu jadval Xudoning xalqi uchun mo‘ljallangan bo‘lsa, agar u bittasi uchun yetarli bo‘lsa, boshqasi uchun ham yetarlidir; va agar kimdir kattaroq hajmda chizilgan yangi jadvalga muhtoj bo‘lgan bo‘lsa, barchasi ham unga xuddi shunchalik muhtojdir.”

Men Birodar Case‘da yana bir jadvalni istagan bezovta, notinch, qoniqmas va noshukr bir tuyg‘u borligini ko‘rdim. Men bu bo‘yalgan jadvallar jamoatga yomon ta‘sir ko‘rsatganini ko‘rdim. Bu yig‘inda yengil, puch, masxaralovchi bir ruhning bo‘lishiga sabab bo‘ldi.

«Xudo amr qilgan jadvallar izohsiz ham aqlga ijobiy ta‘sir ko‘rsatishini ko‘rdim. Jadvallardagi farishtalar tasvirida qandaydir nurli, go‘zal va samoviy narsa bor. Aql deyarli sezilmas tarzda Xudoga va osmonga yo‘naltiriladi. Ammo tayyorlab qo‘yilgan boshqa jadvallar esa aqlni jirkanchiradi va uni osmondan ko‘ra ko‘proq yer haqida o‘ylashga undaydi. Farishtalarni ifodalovchi suratlar samoviy mavjudotlardek emas, balki ko‘proq yovuz ruhlarga o‘xshaydi. Jadvallar bir necha kunlar va haftalar davomida Birodar Case ning fikrini band etganini ko‘rdim; holbuki, u Xudodan samoviy donolik izlayotgan bo‘lishi, Ruhning inoyatlarida va haqiqat haqidagi bilimda o‘sib borayotgan bo‘lishi kerak edi.

“Men shuni ko‘rdimki, agar jadvallarni chiqarishga sovurilgan mablag‘ risolalar va hokazolarni nashr etish orqali haqiqatni birodarlar oldida ravshan bayon qilishga sarflanganida edi, bu juda ko‘p yaxshilik qilgan va jonlarni qutqargan bo‘lur edi. Men shuni ko‘rdimki, jadval tayyorlash ishi isitma kabi yoyilib ketgan.” Manuscript Releases, number 13, 359; 1853.

U ochiq-oydin shunday deydi: “Xudo [1850 yilgi] jadvalning Birodar Nichols tomonidan nashr etilishida edi”, va bu jadval haqida “Muqaddas Kitobda [Habakkuk 2] bir bashorat bor edi”. U, shuningdek, “Xudo tomonidan buyurilgan” “jadvallar”ni [ko‘plik; 1843 va 1850] “hatto izohsiz ham onga ijobiy ta‘sir etganini” ta‘kidlagan. Habakkuk 2 Millerchilarga vahiy ni jadvallar ustida (ko‘plikda) ravshan qilib yozishni buyurgan edi, toki ikki jadvalni o‘qigan kishi Xudoning Kalomida u yoq-bu yoqqa yugura olsun. Ilohiy jadvallarga qo‘shimcha izohlar kerak emas edi; Uriah Smithning 1863 yildagi soxta jadvalida esa buning aksi bo‘lgan.

Egam menga javob berib dedi: Vahiyni yoz, uni lavhalar ustiga ravshan qilib bitgin, toki uni o‘qigan yugursin. Habakkuk 2:2.

O'ninchi sinov ushbu maqolaning diqqat markazidir. Muso "Sonlar" kitobining o'n to'rtinchi bobida tilga olgan o'nta sinovga doir masalada, ibroniy olimlar va boshqa ilohiyotchilar Qizil dengizdagi qutqarilishdan tortib o'n josusning isyonigacha bo'lgan tarixdagi qaysi voqealar nazarda tutilgan bo'lishi mumkinligi haqida turlicha taxminlarni ilgari suradilar. O'sha tarixdagi isyonlar orasida tanlash uchun bir necha xil variantlar bor, biroq o'ninchi sinov sahroda qirq yil davom etadigan, holdan toydiruvchi o'lim jarayonining boshlanishini belgilagani shubhasizdir; bu jarayon mas'uliyat yoshiga yetgan barcha isyonkorlar o'lgunicha davom etgan.

Xuddi shunday, ayrimlar men tanlagan ushbu o'nta ta'limotiy sinov yuzasidan e'tiroz bildirishlari mumkin, chunki bu yerda men bayon etayotganimdan ko'ra yaxshiroqdek tuyuladigan ayrim farqlar bo'lishi mumkin. Shunday bo'lsa-da, o'ninchi va yakuniy sinov o'n josusning isyoni qanchalik ravshan bo'lgan bo'lsa, shunchalik ravshandir. Bu Levilar 26 dagi yetti zamonni rad etish edi. Bu aynan shunday ekanini tasdiqlovchi bir necha bashoratli dalillar mavjud.

Keyingi maqolada biz Levilar 26-bobdagi yetti vaqt Laodikeya Adventizmining o'ninchi va yakuniy muvaffaqiyatsizligi ekanini tasdiqlovchi o'sha bashoratli guvohliklarni aniqlashni boshlaymiz.

"Xudoning qudrati nima haqiqat ekanligi haqida guvohlik berganida, o'sha haqiqat abadiy haqiqat bo'lib turmog'i lozim. Xudo bergan nurga zid bo'lgan keyingi taxminlarga o'rin berilmasligi kerak. Odamlar Muqaddas Yozuvga doir shunday talqinlar bilan chiqadiki, ular uchun bu haqiqatdir, ammo aslida haqiqat emas. Shu zamon uchun bo'lgan haqiqatni Xudo bizga e'tiqodimizning poydevori sifatida bergan. Nima haqiqat ekanini Uning O'zi bizga o'rgatgan. Biri chiqadi, so'ng yana boshqasi, Xudo O'z Muqaddas Ruhining namoyoni ostida bergan nurga zid bo'lgan yangi nur bilan."

"Bu haqiqatning o'rnatilishida qo'lga kiritilgan tajribadan o'tganlardan hali ham tirik bo'lgan ozchilik bor. Xudo, havoriy Yuhanno umrining eng so'ngigacha qilganidek, ular ham o'z hayotlarining oxirigacha o'zlari boshdan kechirgan tajribani qayta-qayta bayon etishlari uchun, marhamat ila ularning hayotini saqlab qoldi. O'limda qulagan bayroqdorlar esa, o'z yozuvlarining qayta nashr etilishi orqali so'zlashlari kerak. Menga ko'rsatildiki, shu tariqa ularning ovozlari eshutilishi lozim. Ular bu davr uchun haqiqat nimadan iborat ekanligi haqida o'z guvohliklarini berishlari kerak.

"Imonimizning alohida nuqtalariga zid bo'lgan xabar bilan keladiganlarning so'zlarini qabul qilmasligimiz kerak. Ular Muqaddas Bitikdan ko'plab oyatlarni bir joyga to'playdilar va ularni o'zlari ilgari surgan nazariyalarining dalili sifatida uyib qo'yadilar. So'nggi ellik yil davomida bu ish qayta-qayta qilingan. Muqaddas Bitiklar Xudoning Kalomi bo'lib, ularga hurmat bilan qaralishi lozim bo'lsa-da, agar ularni shunday qo'llash Xudo ushbu ellik yil davomida mustahkam tutib kelgan poydevordagi bir ustunni siljitadigan bo'lsa, bu ulkan xatodir. Bunday qo'llashni qiladigan kishi Xudoning xalqiga kelgan avvalgi xabarlarga qudrat va ta'sir bergan Muqaddas Ruhning ajoyib namoyishini bilmaydi." Selected Messages, 1-kitob, 161.